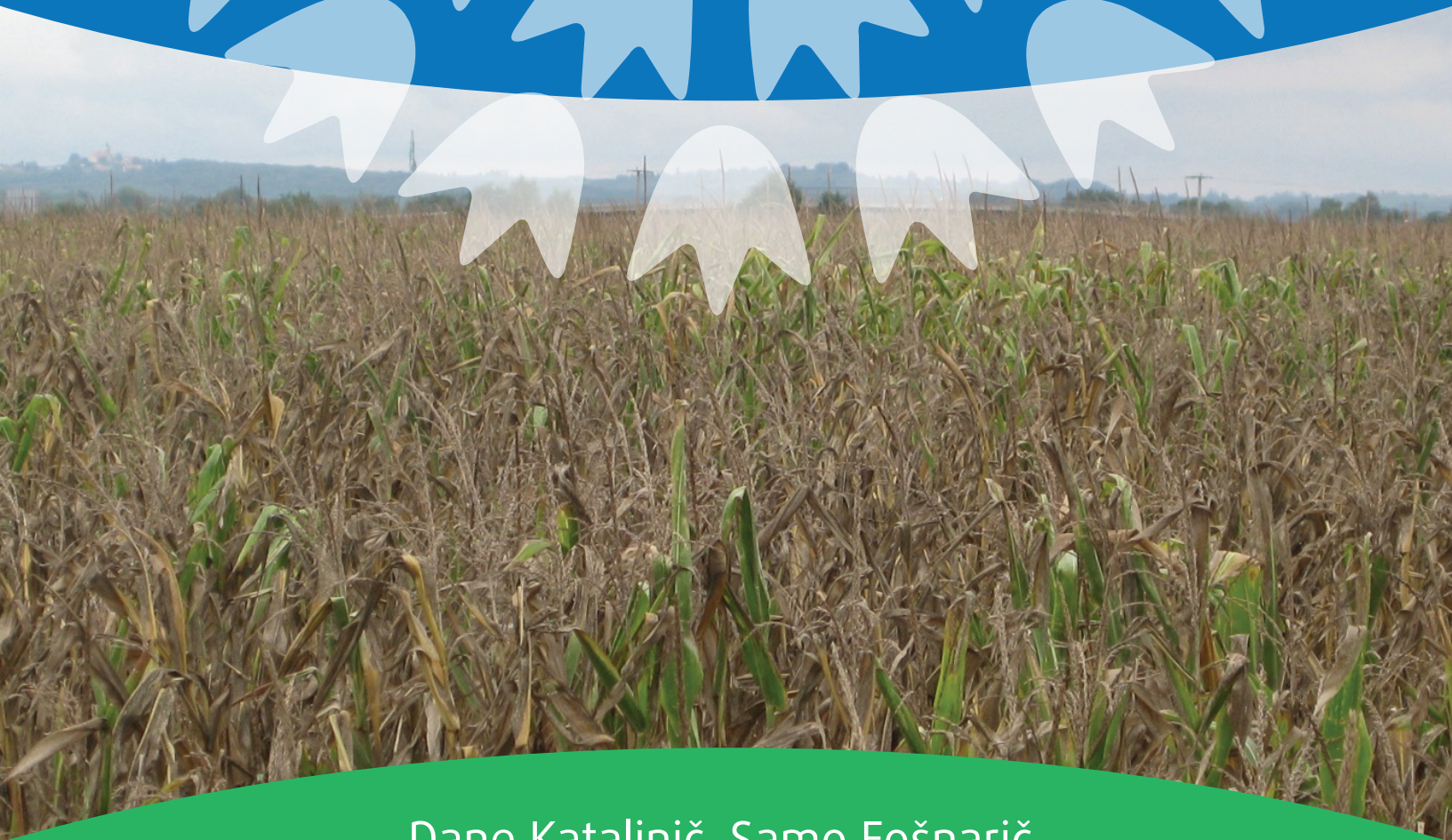
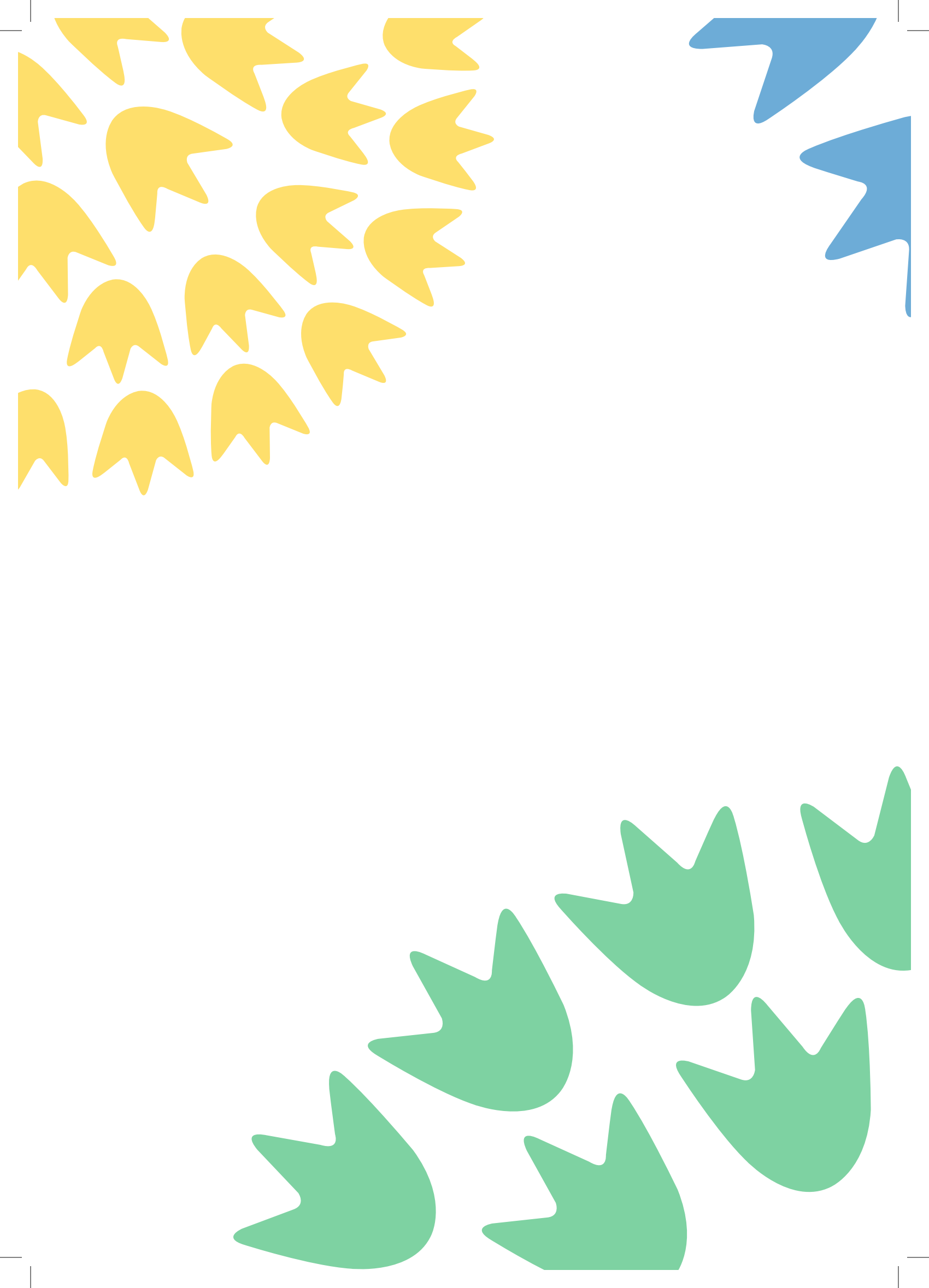

ŽIVETI S PODNEBNIMI SPREMEMBAMI IN SPREMINJATI SEBE

Dane Katalinič, Samo Fošnarič,
Andreja Kuder, Greta Kutnjak,
Nuša Gantar

KAZALO

PRIROČNIKU NA POT

Od zgodnjega okoljskega učenja do navad za trajnostno življenje 4

Program Ekošola – okoljska vzgoja in izobraževanje od vrtca do fakultete 5

RECENZIJA 6

UVOD 7

OKOLJE IN ODNOS DO NJEGA 8

OKOLJSKO OPISMENJEVANJE 9

VSAK DAN JE OPOZORILNI DAN PLANETA ZEMLJE,
KI JE DOM VSEH ŽIVIH BITIJ NA NJEJ! 10

STORIMO KAJ ZASE, NAŠ EKOVRTEC,
EKOŠOLO IN NAŠ SKUPEN DOM – NARAVO 10

V SVETU PODNEBNIH SPREMEMB SKOZI VZGOJNO-
IZOBRAŽEVALNI PROCES EKOVRTCA IN EKOŠOLE 11

NUŠA GANTAR, SPOZNAVANJE OKOLJA 12

ANDREJA KUDER, DOŽIVLJANJE IN VAROVANJE OKOLJA 12

GRETA KUTNJAK, ODNOS DO SEBE, DO DRUGIH IN DO OKOLJA 13

S POGOVOROM, OPAZOVANJEM IN Z VPRAŠANJI SPODBUJAJMO
OTROKOV ODNOS DO VREMENSKIH SITUACIJ IN PODNEBNIH
SPREMEMB SKOZI FOTOZAPIS VREMENSKIH DOGODKOV OKROG NAS 15

NAČRTOVANI KORAKI ZA PRIPRAVO OPAZOVANJA
VREMENSKIH DOGODKOV SKOZI FOTOZAPIS VREMENSKIH SITUACIJ 16

VREMENSKI POJAVI OKROG NAS IN ŽIVLJENJE Z NJIMI 17

LITERATURA 28

PRIROČNIKU NA POT

Od zgodnjega okoljskega učenja do navad za trajnostno življenje

Odprtost, spodbujanje ustvarjalnosti in zvedavosti pri najmlajših, je vtkano v delo ekokoordinatorjev in njihovih sodelavcev v slovenskih ekovrtcih. Ustvarjanje, sodelovanje v natečajih, predstavitve in preproste didaktične igre so seveda stalnica vsakoletnega repertoarja programa Ekošola. A ekokoordinatorji vsakodnevno širijo ustaljene okvire dela z otroki v slovenskih ekovrtcih ter vse pogostejše soustvarjajo aktivnosti, ki obravnavajo zahtevnejše trajnostne vsebine, kot sta na primer podnebne spremembe in energetska opismenjevanje.

V programu Ekošola jih želimo pri tem čim bolj podpreti. Dane Katalinič in soavtorji priročnika *Živeti s podnebnimi spremembami in spreminjati sebe* prispevajo pomemben del v mozaik podnebnega opismenjevanja najmlajših v Sloveniji. Priročnik je praktična pomoč ekokoordinatorjem v vrtcih, da skupaj z otroki gradijo še pristnejši odnos do okolja in se zavedajo vplivov na podnebne spremembe. Pripravljene vsebine so predvsem spodbuda za pogovor, opazovanje, spraševanje in preizkušanje, s katerimi spodbujajo zanimanje za vreme in za podnebne spremembe med najmlajšimi. Če se bodo otroci že v rani mladosti srečevali in ukvarjali s temi nadvse perečimi vprašanji in temami, bosta budnost in pripravljenost za ukrepanje na področju podnebnih sprememb prerastli v njihove navade tudi pozneje v življenju.

Zahvaljujem se gospodu Danetu Kataliniču, ker v programu Ekošola že trinajst let skrbi, koordinira, pripravlja gradiva ter povezuje vzgojitelje in druge, da prav najmlajši oblikujejo odgovorne okoljske navade. Prav tako se zahvaljujem vsem, ki so sooblikovali priročnik. Predvsem pa iskrena hvala vsem vzgojiteljicam in vzgojiteljem v programu Ekošola, ki vsa gradiva, nasvete in priporočila za trajnostno prihodnost oživljajo v vsakdanu naših otrok. Zato ni naključje, da Zelena zastava kot potrditev okoljskega delovanja plapolja pred toliko ekovrtci v Sloveniji.

Mag. Gregor Cerar

Nacionalni koordinator programa Ekošola v Sloveniji

Društvo DOVES – FEE Slovenia

Program Ekošola – okoljska vzgoja in izobraževanje od vrtca do fakultete

Program Ekošola je vodilni program Mednarodne fundacije za okoljsko vzgojo FEE International in pomeni najširšo in najbolj razvejeno globalno mrežo otrok in mladih ter pedagogov (vzgojiteljev, učiteljev, profesorjev, mentorjev) za vzgojo in izobraževanje za trajnostni razvoj na svetu. Deluje v **68 državah na vseh celinah** v 59.000 ustanovah ter vključuje več kot 19 milijonov otrok in več kot 1,4 milijona vzgojiteljev in učiteljev, ki sodelujejo z več kot 8000 različnimi partnerji. UNESCO in UNEP sta organizacijo FEE International in program Ekošola prepoznala in priznala kot »svetovnega voditelja na področju okoljske vzgoje in izobraževanja za trajnostni razvoj«.

Program Ekošola je tudi v Sloveniji najbolj razširjena mreža za okoljsko vzgojo in udejanjanje načel trajnostnega razvoja. V vsakodnevno delo in učenje je vključenih več kot **130.000 otrok, učencev in dijakov ter 8500 vzgojiteljev ali učiteljev** (ekokoordinatorjev), mentorjev in projektnih vodij. Nosilec programa v Sloveniji je Društvo DOVES – FEE Slovenia, izvajamo pa ga od leta 1996. Aktivnosti načrtujemo in izvajamo po enotni mednarodni metodologiji sedmih korakov. Ti dajejo okvir, v katerem otroci, učenci in dijaki z usmeritvami in s pomočjo mentorjev v vsaki ustanovi razvijajo okoljske vsebine in aktivnosti tudi glede na lokalne posebnosti in priložnosti. Ustanove, ki izpolnijo kriterije programa Ekošola po sedmih korakih v posameznem šolskem letu, pridobijo mednarodni okoljski znak Zelena zastava.

Mladi s podporo mentorjev obravnavajo okoljske vsebine kot del, dopolnitev ali popestritev učnega programa in interesnih dejavnosti. Vanj se vključujejo tudi družine, organizacije, podjetja in posamezniki iz lokalnega, gospodarskega, širšega družbenega okolja, ki lahko pripomorejo k čim večjim učinkom dejavnosti mladih in njihovih mentorjev v lokalnem okolju in širše. Tako gradimo odgovoren odnos do okolja, ljudi in življenja na splošno.

RECENZIJA

Glede na to, kaj se dogaja okoli nas, postaja vse bolj jasno, da bodo današnji otroci morali živeti sonaravno (torej v naravi, z naravo in ob njej), če bodo želeli (pre)živeti svoje življenje na podoben način, kot ga živimo ljudje danes.

Prav zato je toliko pomembnejše, da pridobijo čim več znanja in izkušenj o naravi, da jo čim bolje spoznajo in da jim postane domača. Kako to doseči, je velika odgovornost odraslih – staršev, vzgojiteljev in učiteljev. Tudi vseh tistih, ki na takšen ali drugačen način delajo z mladimi.

Priročnik *Živeti s podnebnimi spremembami in spreminjati sebe* je odličen didaktični pripomoček, ki na razumljiv, jasen, enopomenski in logičen način pelje uporabnika iz teorije v prakso in najmlajšim omogoča kritičen pogled na opazovanje svojega okolja, razmišljanje o njem in njegovo razumevanje.

Osebno sem prepričana, da je priročnik unikum tudi zato, ker so ga ustvarjali avtorji z dolgoletnimi izkušnjami, poleg tega pa je »pisana« ekipa avtorjev izvrstno prepletla teorijo in prakso o podnebnih spremembah, hkrati pa znanstveno ozadje nadgradila s konkretnimi strokovnimi spoznanji in predlogi za izvedbo v praksi.

Doc. dr. Martina Rajšp

Priročnik *Živeti s podnebnimi spremembami in spreminjati sebe* je aktualen in življenjsko uporaben didaktični pripomoček tako za vzgojitelje in učitelje kot tudi za starše. Didaktična vrednost priročnika je akcijska naravnost ciljev, ki nadgrajujejo ključne spoznavne in čustvene cilje okoljske vzgoje. Predšolsko obdobje je izjemno pomembno za razvoj ekosistemskega mišljenja otrok, saj se že zgodaj naučijo gledati na podnebne spremembe iz različnih zornih kotov s poudarkom na pozitivnem pristopu, da so podnebne spremembe del našega vsakdanjega življenja, katerim se je treba prilagoditi. Priročnik nazorno predstavlja didaktične korake za opazovanje posameznih vremenskih dogodkov, ki so posledica podnebnih sprememb, hkrati pa avtorji na zanimiv način preko ugank otrokom razložijo vremenske pojave in življenje z njimi.

Mag. Evelina Katalinić

UVOD

Že v predšolskem obdobju je pozornost otrok treba usmerjati na podnebne spremembe, in sicer kako le-te vplivajo na okolje, v katerem otroci živijo. Zato je prav, da so otroci že v predšolskem obdobju zajeti v vzgojno-izobraževalne oblike seznanjanja s podnebnimi spremembami, s poudarkom akcijskih ciljev okoljske vzgoje v smislu usvajanja odnosov, oblik vedenja in navad, ki pripomorejo k zmanjšanju podnebnih sprememb v njihovem lokalnem okolju. Dejavnosti morajo biti primerne otrokom, da otroci lahko v njih sodelujejo in s problemskim pristopom izražajo svoja razmišljanja o podnebnih spremembah, ki jih doživljajo v svojem življenjskem okolju. Tako akcijske cilje povežemo s spoznavnimi in čustvenimi cilji okoljske vzgoje.

Ta spreminjajoči se naravni svet moramo sprejeti in ga naravnim silam prilagoditi. Tu gre za odnos do teh naravnih sil oziroma podnebnih sprememb. Prav odnos temelji na ozaveščenosti, a tega se otrok mora naučiti, da bo lahko spoznaval naravne zakonitosti v najširšem pomenu. Da to dosežemo, je treba otrokom omogočiti izkustveno učenje v skladu z njihovo starostjo in miselno zrelostjo skozi opazovalno-eksperimentalne situacije.

Kako?

Z doživljanjem narave, v učilnici vseživljenjskega učenja. Za bivanje v taki igralnici/učilnici otroci in učenci potrebujejo dejavnost, spodbudo in usmerjanje vzgojiteljev/učiteljev, ki jim stojijo ob strani v sodelovanju s starši in okoljem. Zato je pomembno zgodnje seznanjanje s podnebnimi spremembami kot izhodišče za vseživljenjsko – trajnostno izobraževanje. V predšolskem obdobju se postavljajo temeljni odnosov do okolja, v katerem otrok živi in ga ponese v življenje.

Svet doživljamo s čustvi, zato so pri okoljski vzgoji v predšolskem obdobju izjemno pomembni čustveni cilji. Že sam stik z novim prinaša čustveno ugodje, npr. ko povohajo cvetlico, pobožajo žival. Čutila in možgani dojemajo in oblikujejo naš izkustveni svet. Izjemno pomembno je, da aktivnosti v povezavi z okoljem opremo na ugodno čustveno vzdušje, presenečenje ali veselo pričakovanje. Otroci, ki se seznani s svojimi občutki v prvih letih življenja, se pozneje veliko lažje spopada z okoliščinami, ki jih prinaša življenje, saj jih pozna in se zato ne počuti ogrožen (Katalinić 2006).

OKOLJE IN ODNOS DO NJEGA

Okolje je svet, ki nas obdaja, in ga delimo na naravno in grajeno okolje. To okolje vpliva na naš duhovni svet, zato ima naravno okolje pri razvoju otroka velik pomen. Prav zaradi te pomembnosti mora spoznavanje naravnega okolja v predšolskem obdobju potekati v prijaznem ozračju z namenom privzganja naravnega življenjskega ritma, sprememb in sloga v sožitju z naravo.

Otroci pri naravoslovnih dejavnostih razvijajo temeljne spoznavne in naravoslovne postopke, in to skozi: opazovanje, opisovanje, primerjanje, merjenje, zbiranje podatkov, beleženje podatkov, razvrščanje in vrednotenje podatkov, prikazovanje podatkov, sklepanje in pojasnjevanje podatkov, oblikovanje hipotez – napovedovanje – predpostavlanje, načrtovanje, raziskovanje – eksperimentiranje (Fošnarič, 2012).

Privzganje naravnega življenjskega ritma in odnosa do naravnih sprememb se začne v predšolskem obdobju in teče z nadgradnjo skozi vse življenje. Že v predšolskem obdobju sta pomembni skrb za okolje in odzivnost na naravne spremembe, ki se lahko izražata kot pozornost do narave in okolja, torej kot odnos.

Kos in Jerman (2012, str. 99) poudarjata: »Predšolski otroci se o naravi učijo predvsem z neposredno izkušnjo. Tudi pozitiven, naklonjen odnos do narave, ki se začne oblikovati že v zgodnjem otroštvu, razvijejo predvsem s pogostimi pozitivnimi izkušnjami v stiku z njo.«

V predšolskem obdobju ta odnos gradi in oblikuje lasten odnos. Odrasli so mu vedenjski vzorec. Torej je vloga odraslih primarne narave za otrokov nadaljnji odnos do narave in naravnih sprememb.

Da zaživijo vrednote, ki so skozi tisočletja sooblikovale človeka, kot so navade, običaji ... , je nujno spremeniti slog življenja, ekološko škodljivo proizvodnjo gospodarskih panog ter odnos do vrednot in norm, ki bodo temeljile na človekovi morali in ne na interesu kapitala za ceno ekološkega zastupljanja sveta, na katero se je že odzvala narava s podnebnimi spremembami in virusnimi obolenji ..., ki so dejstva.

OKOLJSKO OPISMENJEVANJE

Kako naj otrok postane aktiven soudeleženec dogajanja v okolju?

V programu Ekošola za otroke v ekovrtcih in ekošolah se spodbuja naravoslovno okoljsko opismenjevanje tako, da vzgojno-izobraževalne oblike temeljijo na naravnem okolju. Vrednota vzgojnega dela v naravi je v pridobivanju novih spoznanj, znanj in potencialu narave kot pomoči za odkrivanje sebe in drugih. Še zlasti opozarjamo na naloge staršev, vzgojiteljev, učiteljev in okolja, da skrbno obravnavajo vprašanja okolja – podnebnih sprememb ter odnose in vrednote do narave – okolja – okoljske vzgoje, ker so le ti tisti, ki oblikujejo bodoče nosilce odločanja o človeški in okoljski prihodnosti, da se zaustavi ekološka brezbriznost do nosilcev gospodarjenja – industrijo, pri katerih je v ospredju kapitalsko-dobičarski odnos.

Pomembno je iskati mnenja in stališča otrok, pri čemer je izjemno pomembno, da otroku zastavljamo odprta vrednotno obarvana vprašanja, pri čemer imata velik pomen zagotavljanje sproščenega vzdušja, sposobnost prisluhniti otroku in sprejemanje različnih pogledov na svet. Otroke usmerjamo v spoznavanje kompleksnosti okolja, v katerem živimo, s čimer razvijamo ekosistemsko, kritično in ustvarjalno mišljenje.

Ekologija je akuten etični problem. Že danes se moramo spopadati s problemi, kot so:

- spremembe podnebja,
- toplogredni plini,
- segrevanje ozračja,
- ozonske plasti – luknje,
- ultravijolično sevanje,
- migracije,
- virusna obolenja ...

Zgodnje okoljsko opismenjevanje bo vplivalo na dva okoljska – družbeno ekološka cilja, to sta:

- privzganje in pridobivanje vrednot ter znanja za varovanje in izboljšanje okolja in
- pridobivanje pozitivnih vzorcev obnašanja posameznika, skupine in družbe do okolja.

VSAK DAN JE OPOZORILNI DAN PLANETA ZEMLJE, KI JE DOM VSEH ŽIVIH BITIJ NA NJEJ!

OPOZORILA S POSLEDICAMI:

- Obala, plaže, pristanišča doma in po svetu postajajo smetišča plastike.
- Na novo nastali plastični otok sredi Tihega oceana (t. i. Great Pacifik garbade patch).
- Sortirane smeti prebivalcev Evrope, Amerike, Avstralije in Nove Zelandije. Na milijone ton jih odpeljejo v tujino, v revnejše države na sežig, kar pušča posledice v okolju jugovzhodne Azije, kot so: onesnažene vode, boleznih dihal med prebivalci, megleno ozračje, smrad, slaba vidljivost ...

Globalno segrevanje:

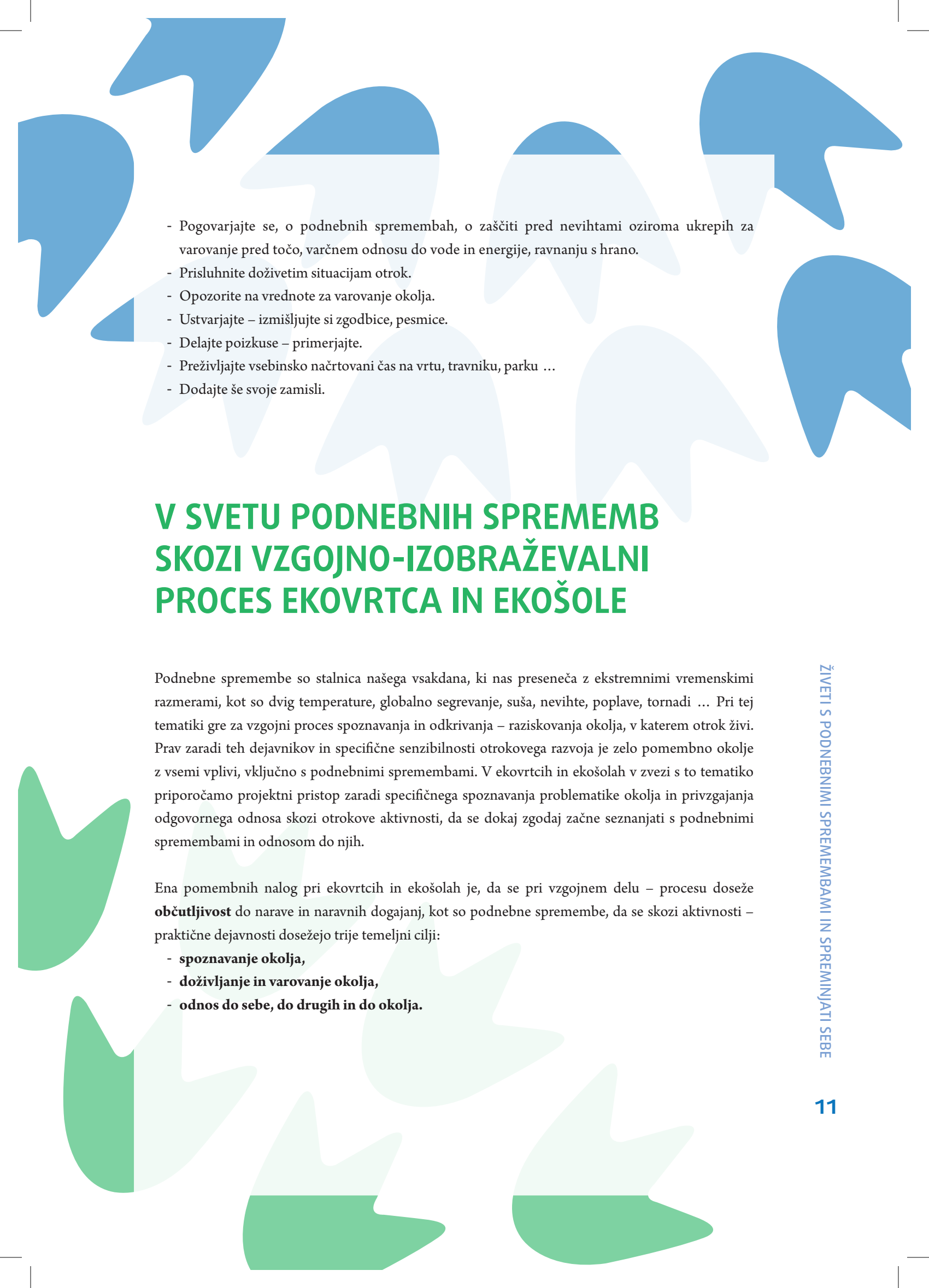
- Požari v Amazoniji, Kaliforniji, Avstraliji, Evropi ...
- Talitev polarnega ledu – dvig morske gladine in gladine rek – poplave
- Letni časi manj predvidljivi kot nekoč
- Ekstremni vremenski pojavi, kot so nevihte, toča, tornadi, orkani in vetrolomi v gozdovih
- Plazenje

STORIMO KAJ ZASE, NAŠ EKOVRTEC, EKOŠOLO IN NAŠ SKUPEN DOM – NARAVO

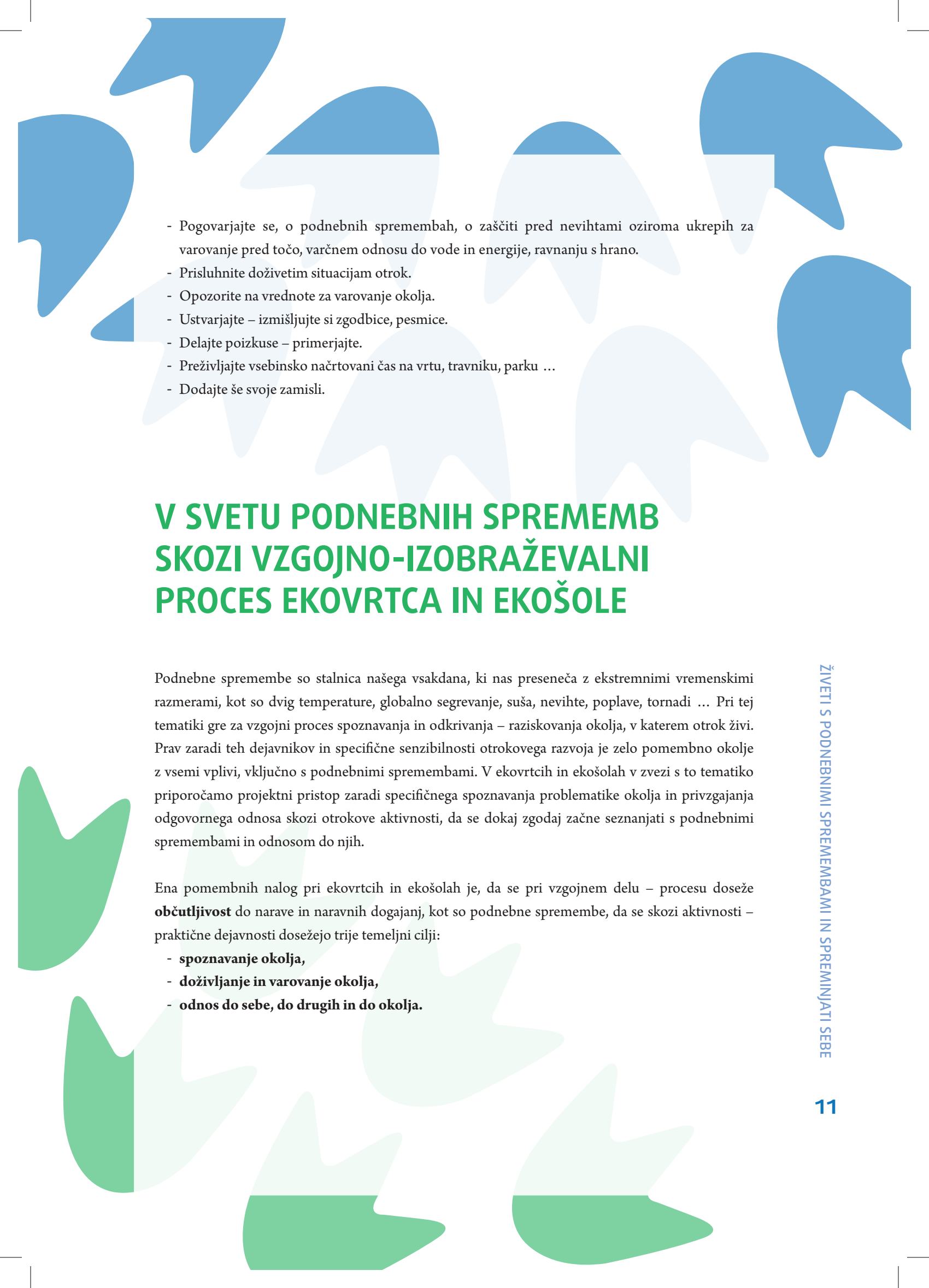
Predstavljamo vam nekaj praktičnih idej, da bo DAN ZEMLJE vsak dan.

Ekovrtec in ekošola sta pravo okolje za pridobivanje temeljnih naravoslovnih znanj za življenjski trajnostni razvoj. To okolje je ustvarjalno, raziskovalno in kritično. Naj ustvarjalne naravoslovne aktivnosti temeljijo na: opazovanju, zbiranju, raziskovanju, klasificiranju, zapisovanju, poročanju, povzemanju rezultatov, posploševanju, pojasnjevanju in vrednotenju.

Skupaj z otroki, učenci, načrtujte temo na vsebino **PODNEBNIH SPREMEMB IN VREMENSKIH DOGODKOV IZ KRAJA**. V okviru te teme vam predlagamo nekaj zamisli:

-
- Pogovarjajte se, o podnebnih spremembah, o zaščiti pred nevihtami oziroma ukrepih za varovanje pred točo, varčnem odnosu do vode in energije, ravnanju s hrano.
 - Prisluhnite doživetim situacijam otrok.
 - Opozorite na vrednote za varovanje okolja.
 - Ustvarjajte – izmišljajte si zgodbe, pesmice.
 - Delajte poizkuse – primerjajte.
 - Preživljajte vsebinsko načrtovani čas na vrtu, travniku, parku ...
 - Dodajte še svoje zamisli.

V SVETU PODNEBNIH SPREMEMB SKOZI VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNI PROCES EKOVRTCA IN EKOŠOLE

Podnebne spremembe so stalnica našega vsakdana, ki nas preseneča z ekstremnimi vremenskimi razmerami, kot so dvig temperature, globalno segrevanje, suša, nevihte, poplave, tornadi ... Pri tej tematiki gre za vzgojni proces spoznavanja in odkrivanja – raziskovanja okolja, v katerem otrok živi. Prav zaradi teh dejavnikov in specifične senzibilnosti otrokovega razvoja je zelo pomembno okolje z vsemi vplivi, vključno s podnebnimi spremembami. V ekovrtcih in ekošolah v zvezi s to tematiko priporočamo projektni pristop zaradi specifičnega spoznavanja problematike okolja in privzganja odgovornega odnosa skozi otrokove aktivnosti, da se dokaj zgodaj začne seznanjati s podnebnimi spremembami in odnosom do njih.

Ena pomembnih nalog pri ekovrtcih in ekošolah je, da se pri vzgojnem delu – procesu doseže **občutljivost** do narave in naravnih dogajanj, kot so podnebne spremembe, da se skozi aktivnosti – praktične dejavnosti dosežejo trije temeljni cilji:

- **spoznavanje okolja,**
- **doživljanje in varovanje okolja,**
- **odnos do sebe, do drugih in do okolja.**

NUŠA GANTAR**SPOZNAVANJE OKOLJA**

Vpetost ekovrtcev in ekošol v naravno in kulturno okolje je eden pomembnih elementov vzgojnega pristopa na področju predšolske vzgoje. Predšolska vzgoja v družbenem prostoru omogoča oblikovanje odnosa do naravnega okolja, ta vpetost pa vpliva na otrokov odnos do življenjske realnosti in veselja ob vstopu vanju. Življenjska realnost posredno in neposredno vpliva na nastajanje novih vzgojnih vsebin in praks, novih problemov ter reševanje le-teh.

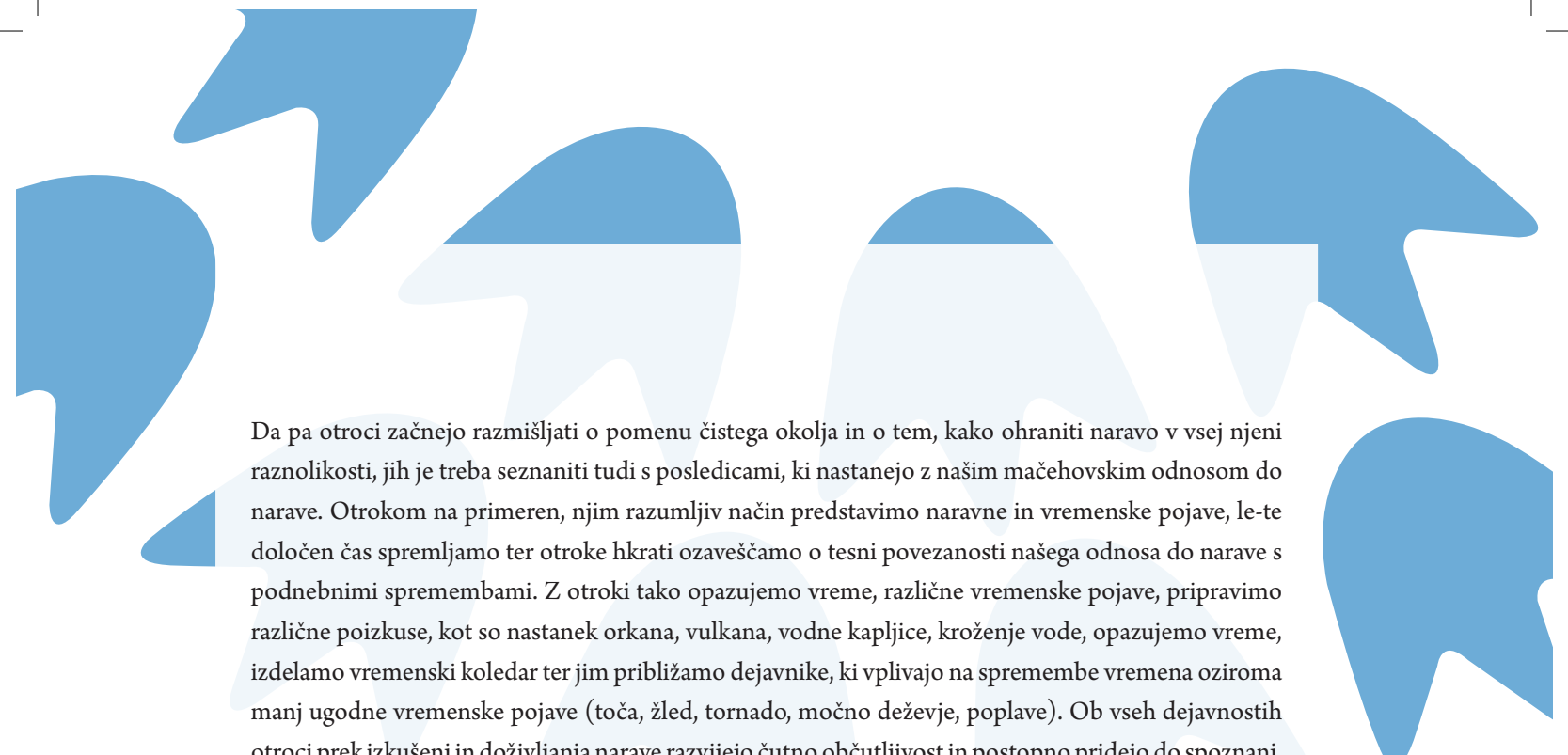
Skozi vodeno raziskovanje, igro in samo izražanje se otroci uvajajo v pomembne simbole in sisteme znanja odraslih, s čimer pridobijo občutek za svoje naravno okolje, zgodovino, dediščino in kulturno tradicijo kraja, v katerem živijo.

Človek je nekako določen s svojim okoljem in kulturo, kultura pa določa človekovo dojemanje, zato je zelo pomembno, da otroci aktivno spoznavajo, soustvarjajo in spreminjajo svet okoli sebe.

Otroci spoznavajo neznano, spoznavajo drugačnost ter s pomočjo druženja, povezovanja in sodelovanja razumejo, sprejemajo in se naučijo spoštovati naše, tuje, neznano, drugačno in različno – to pa je zelo pomembno v našem tako raznolikem svetu. Ob tem se razvija otrokov odnos do dejstev, strpnost do negotovosti, odprtost za sprejemanje tujih zamisli in občutljivost za dogajanje v naravnem in družbenem okolju. Zato je cilj spoznavanja okolja tudi organizacija dejavnosti – ustvarjanje razmer in priložnosti.

ANDREJA KUDER**DOŽIVLJANJE IN VAROVANJE OKOLJA**

Cilj, da otroci razvijejo pozitiven odnos do okolja, dosežemo z vsakodnevnim bivanjem otrok na prostem, v naravi, ne glede na različne vremenske razmere. Ob doživljanju okolja je za otroke zelo pomembno gibanje v naravi, ki pa ni tako preprosto. V naravi se srečujejo s številnimi ovirami, ki jih je treba premagati. Gibanje na travniku, v parku ali gozdu je polno naravnih ovir, kot so vzpetine, kamenje, luknje, korenine ipd., ki pa so odlične za razvijanje otrokovih motoričnih sposobnosti. Ko otroci raziskujejo naravo, morajo uporabiti čim več čutov, kot so sluh, vid, tip in telesno občutje, torej vse, kar predšolski otroci že naravno počnejo. Vedno so tudi motivirani, saj uživajo v raziskovanju, hkrati pa v naravnem okolju izživijo svoje potrebe po teku, dotikanju, skakanju, plezanju, hoji in raziskovanju. Okolje, ki nam ga ponuja travnik ali gozd, se v več pogledih razlikuje od igralnice in urejenega igrišča, ki sta največkrat prostorsko omejena in ne ponujata toliko svobode kot raziskovanje in igra na prostem. V naravnem okolju se otroci z njim istovetijo, kar jim pozneje omogoča, da ga bodo spoštovali, negovali in ohranjali.

Da pa otroci začnejo razmišljati o pomenu čistega okolja in o tem, kako ohraniti naravo v vsej njeni raznolikosti, jih je treba seznaniti tudi s posledicami, ki nastanejo z našim mačehovskim odnosom do narave. Otrokom na primeren, njim razumljiv način predstavimo naravne in vremenske pojave, le-te določen čas spremljamo ter otroke hkrati ozaveščamo o tesni povezanosti našega odnosa do narave s podnebnimi spremembami. Z otroki tako opazujemo vreme, različne vremenske pojave, pripravimo različne poizkuse, kot so nastanek orkana, vulkana, vodne kapljice, kroženje vode, opazujemo vreme, izdelamo vremenski koledar ter jim približamo dejavnike, ki vplivajo na spremembe vremena oziroma manj ugodne vremenske pojave (toča, žled, tornado, močno deževje, poplave). Ob vseh dejavnostih otroci prek izkušenj in doživljanja narave razvijejo čutno občutljivost in postopno pridejo do spoznanj, kako lahko sami pripomorejo k varovanju okolja. To dosežemo tudi s prebiranjem različne literature z ekološko vsebino, pogovori, ki smo jih imeli ob literaturi, ter drugimi dejavnostmi, ki temu sledijo. Otroci z veseljem prisluhnejo zgodbam, ki jih beremo in pripovedujemo, od doma redno prinašajo svoje slikanice, si z zanimanjem ogledujejo knjige, ki so ves čas na voljo v igralnici, ter znajo lepo ravnati z njimi. Ob vseh naštetih dejavnostih otroci začnejo razmišljati o tem, kako lahko sami pripomorejo k varovanju okolja in kar je najpomembnejše, pri tem tudi aktivno sodelujejo.

GRETA KUTNJAK

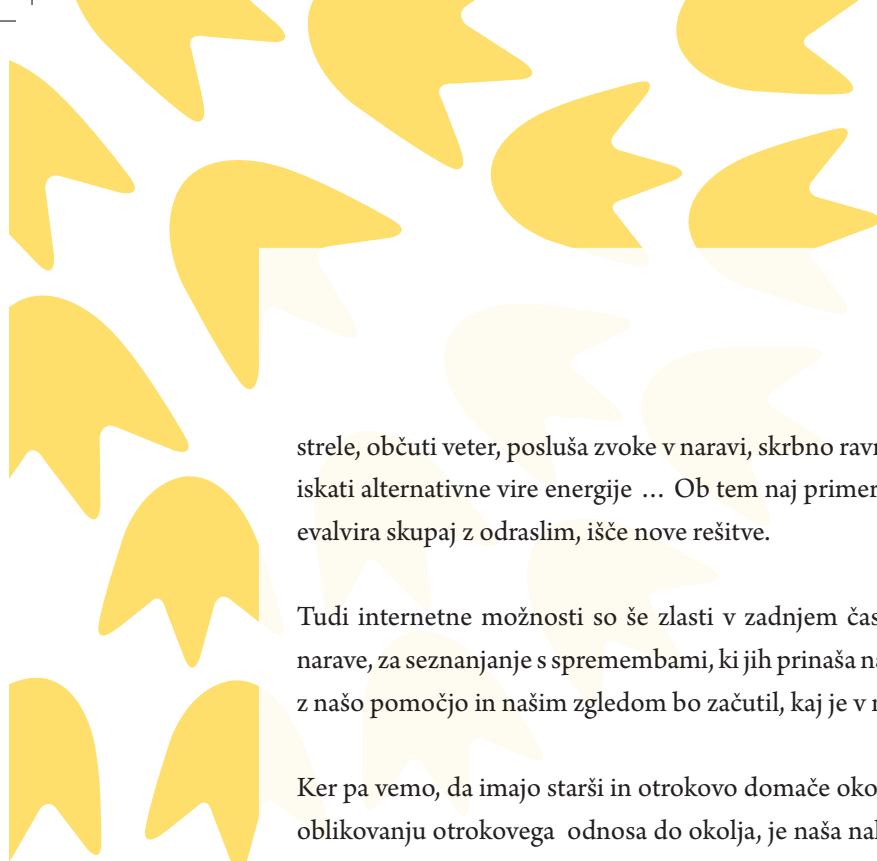
ODNOS DO SEBE, DO DRUGIH IN DO OKOLJA

Spoštljiv odnos do sebe, do svojega telesa, čustev ... je osnova za spoštovanje bližnjih: družine, prijateljev, sosedov in ne nazadnje tudi do vseh, ki se znajdejo na naši profesionalni poti.

Zavedati se moramo, da s svojim ravnanjem in odnosom odločilno vplivamo na otroke, ki so nam vsakodnevno zaupani. Prav pedagogi imamo v rokah škarje in platno, da z lastnim odnosom otrokom omogočimo, da razvijejo primeren odnos do okolja, ki nas obdaja. Če ima otrok vsak dan stik z naravo in se ob tem dobro počuti, bo do narave oblikoval pristen, pozitiven odnos.

Dotaknejo se ga naravne katastrofe, kot so vetrolomi, poplave, gozdni požari in epidemije. Občutljiv je za tovrstne informacije iz televizijskih in spletnih virov, opazuje in posluša komentarje odraslih. Taki dogodki ga vznemirijo, zato moramo biti odrasli še zlasti občutljivi in pozorni pri pogovoru o teh dogodkih. Otroka moramo na njemu primeren način vključiti v načrtovanje rešitev in sprememb.

Najprej mu omogočimo, da naravo doživi v vsej njeni pestrosti in lepoti. To je ključno pri vzpostavitvi ustreznega odnosa. Otrok naj teka po travniku, se igra v gozdu, valja po strmini, čofota po lužah, se sprehaja v dežju, igra z blatom in drugim naravnim nestrukturiranim materialom, opazuje naj oblake,

strele, občuti veter, posluša zvoke v naravi, skrbno ravna z vodo, z energijo, na primeren način pomaga iskati alternativne vire energije ... Ob tem naj primerja, preizkuša, daje predloge, jih preverja, beleži, evalvira skupaj z odraslim, išče nove rešitve.

Tudi internetne možnosti so še zlasti v zadnjem času nepogrešljivo sredstvo za učenje odnosa do narave, za seznanjanje s spremembami, ki jih prinaša napačno ravnanje odraslih. Z lastnimi izkušnjami, z našo pomočjo in našim zgledom bo začutil, kaj je v naravi prav in kaj narobe.

Ker pa vemo, da imajo starši in otrokovo domače okolje kljub našemu trudu največji vpliv in moč pri oblikovanju otrokovega odnosa do okolja, je naša naloga dosledno vključevati tudi starše. Tu je naša moč v dobro načrtovanih roditeljskih sestankih, premišljeno organiziranih, neformalnih srečanjih, vedno znova ažuriranih oglasnih deskah, e-igralnicah in pri vsakodnevnih kratkih, a pomembnih stikih s starši. Najzanesljivejši posredniki med nami in starši pa so zagotovo otroci.

Skratka, vsak posameznik ima v sebi moč spreminjati svet na boljše. In kje naj začnemo, če ne pri najmlajših Zemljanih?

**S POGOVOROM,
OPAZOVANJEM IN Z VPRAŠANJI
SPODBUJAJMO OTROKOV ODNOS
DO VREMENSKIH SITUACIJ
IN PODNEBNIH SPREMEMB
SKOZI FOTOZAPIS VREMENSKIH
DOGODKOV OKROG NAS**

NAČRTOVANI KORAKI ZA PRIPRAVO OPAZOVANJA VREMENSKIH DOGODKOV SKOZI FOTOZAPIS VREMENSKIH SITUACIJ

1. Namen
2. Priprava
3. Izvedba
4. Opazovanje
5. Beleženje

1. NAMEN

Otroku omogočiti situacije, da aktivno raziskuje pojave, kot so podnebne spremembe, pri čemer naj razvija svoje zamisli in odkriva nova spoznanja o vremenskih pojavih.

2. PRIPRAVA

V priročniku so fotografije, ki prikazujejo posamezne vremenske situacije iz neposrednega, našega okolja kot posledico vremenskih dogajanj in sprememb. Fotografije so didaktična animacija za opazovanje vremenskih dogodkov, ki temeljijo na neposrednosti.

3. IZVEDBA

Izvedba opazovanja vremenskih dogodkov in sprememb naj temelji na spontani situaciji, ker so to najprimernejši trenutki za opazovanje, proučevanje in raziskovanje iz naravnega sveta. Za otroke so le tiste, pri katerih so spremembe po času trajanja in spremljanja relativno hitre in dobro vidne.

4. OPAZOVANJE

Poseben poudarek je namenjen:

- natančnemu opazovanju,
- opisovanju,
- izmenjavi občutkov,
- oblikovanju stališč in vrednot do okolja,
- miselnim povezavam in relacijam.

5. BELEŽENJE

Otroci – učenci naredijo zapis o opazovalno-raziskovalnih aktivnostih o vremenskih spremembah skozi zapis, in to z/s:

- risbo,
- fotografijo,
- slikanico,
- sestavljanke ...

VREMENSKI POJAVI OKROG NAS IN ŽIVLJENJE Z NJIMI

ŽIVETI S PODNEBNIMI SPREMEMBAMI IN SPREMINJATI SEBE

UGANI!

Nimam stalne oblike, sem gmota vodnih hlapov. Po zraku me zračni tokovi nosijo sem in tja, včasih zakrijem sonce, luno in zvezde. Prepoznaven sem kot prinašalec vodnih kapelj, snežink, drobne sode do ledenih kroglic – toče. Kdo sem?

(OBLAK)

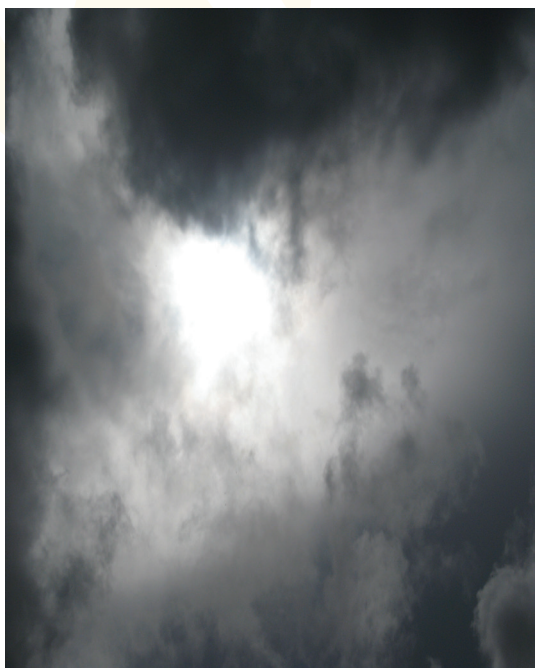

Foto: Dane Katalinič: Oblaki

Opiši, kaj vse vidiš na fotografijah.

Kateri od oblakov na zgornjih fotografijah prinaša dež ali točo? Oblak na levi ali desni fotografiji? Obrazloži, zakaj.

Naloga zate!

Na nebu opazuj oblake! Oblak, ki se ti zdi po obliki najzanimivejši, nariši in risbo razstavi.

Namig!

Z vzgojiteljico ali učiteljico naredite zgodbo o oblakih.

UGANI!

Kako imenujemo vremenski pojav, ko se med oblaki bliska in grmi?
(NEVIHTA)

Foto: Dane Katalinič: Nevihta

Foto: Dane Katalinič: Nevihta

Opiši, kaj vse vidiš na fotografijah. Kaj čutiš ob opazovanju teh fotografij?

Zakaj so nevihtni oblaki tako temni?

Kaj vse moramo storiti, da se zavarujemo pred nevihto?

Si že doživel nevihto? Opiši!

Zakaj so nevihte nevarne?

UGANI!

Sem padavina v trdnem stanju, nošena v nevihtnem oblaku v obliki manjših in večjih kroglic.

Poimenuj me!

(TOČA)

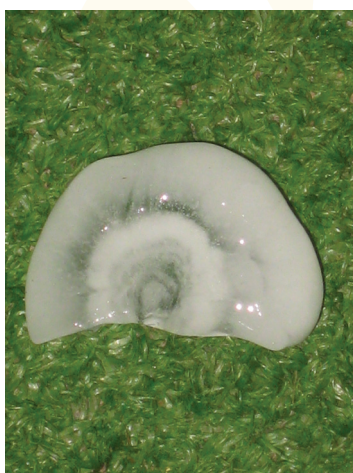

Foto: Dane Katalinič: Toča

Opiši, kaj vse vidiš na fotografijah.

Ali si že doživel padavine s točo? Opiši svoje občutke!

Zakaj iz nevihtnih oblakov pada toča?

Kakšno škodo naredijo padavine s točo?

Kako se zavarovati pred točo?

A imate doma vrt ali sadovnjak zavarovan pred točo?

UGANI!

Gmota zemlje, ki se zaradi obilnih padavin – dežja začne premikati in po pobočju drsi, imenujemo?
(ZEMELJSKI PLAZ)

Foto: Aleksandra Geršak: Plaz

Opiši, kaj vse vidiš na fotografijah.

Ali si take dogodke že videl v svojem kraju?

Kakšno nevarnost in škodo povzročajo zemeljski plazovi?

Kaj storiti, da preprečimo škodo, ki bi nastala ob zemeljskih plazovih?

UGANI!

Z veliko močjo se zapodi po grebenih in vrhovih gora vse do nižin, pri čemer ruva drevesa iz tal, lomi debla ... Poimenuj ta vremenski pojav!
(VETROLOM)

Foto: Jana Teran: Vetrolom

Foto: Frančeska Završnik: Škoda

Opiši, kaj vidiš na fotografijah.

Ali si ta vremenski pojav že doživel? Opiši ga!

Kakšno škodo povzročajo nevihte z močnimi sunki vetra?

Kako se zavarujemo pred močnimi sunki vetra?

UGANI!

Kako imenujemo naravni pojav, ko voda začasno prekrije njive, travnike, ulice, kleti ... ?
(POPLAVA)

Foto: Dane Katalinič: Poplava

Opiši, kaj vse vidiš na fotografiji.

Ali si že doživel poplavo v svojem kraju? Opiši svoja doživetja!

Zakaj nastane poplava?

Kakšno škodo povzročajo poplave?

Kaj storiti, da se pred poplavami zavarujemo?

Kako zavarovati kleti pred poplavami?

UGANI!

Sem slana voda, ki je enkrat visoka, drugič nizka. Da bo lažje šlo, se spomni poletnih počitnic na morju.

Poimenuj pojav!

(PLIMA IN OSEKA)

Foto: Snežana Anđel: Plima

Foto: Snežana Anđel: Oseka

Opiši, kaj vse vidiš na fotografijah.

Kakšna je razlika med fotografijami?

Kakšno škodo naredi poplava morja obmorskim mestom?

Imaš kakšen predlog, da bi obalna mesta obvarovali pred naraščanjem morske gladine?

UGANI!

Zemlja izsušena, poljščine ovene – rumene, gladina vode v rekah, jezerih in podtalnici zelo znižana.

Kako imenujemo to stanje v naravi?

(SUŠA)

Foto: Dane Katalinič: Suša

Opiši, kaj vse vidiš na fotografijah.

Ali si doživel sušo? Opiši!

Zakaj je suša škodljiva in nevarna za človeka, rastline in živali?

Predlagaj, kako se moramo odzvati, da bi pred sušo obvarovali vrt, cvetlične gredice, poljščine ... ?

Zakaj je suša pri nas čedalje pogostejša?

Kako zaščititi naše bivalne prostore pred vročino?

Naloga zate!

Obišči stare starše in jih vprašaj, ali je bila v njihovi mladosti suša tudi taka in tako pogosta, vprašaj jih za njihovo mnenje, zakaj je danes tako.

UGANI

Smo padavina iz oblakov, zgrajena iz ledenih drobnih kristalčkov. Na poti do zemlje poplesujemo sem in tja, ko pa pridemo na tla, jih prekrijemo z belo odejo. Poimenuj nas!

(SNEŽINKE – SNEG)

Foto: Dane Katalinič: Zima

Foto: Dane Katalinič: Zima

Opiši kaj vidiš na fotografijah.

26

Kaj je vzrok, da v nižinskih predelih ni snega?

Zakaj je bilo v preteklosti v zimskem času v nižinah veliko snega?

Foto: Dane Katalinič: Cvetni peclji v začetku marca

Visoke temperature v zimskem času spodbujajo pri rastlinskem in živalskem svetu zgodnjo pomlad, na katero se odzivajo, na primer s cvetenjem, živali se prebujajo iz zimskega spanja ...

Ali je to dobro?

Zakaj?

Kaj nam je storiti ob teh spremembah?

Naloga zate!

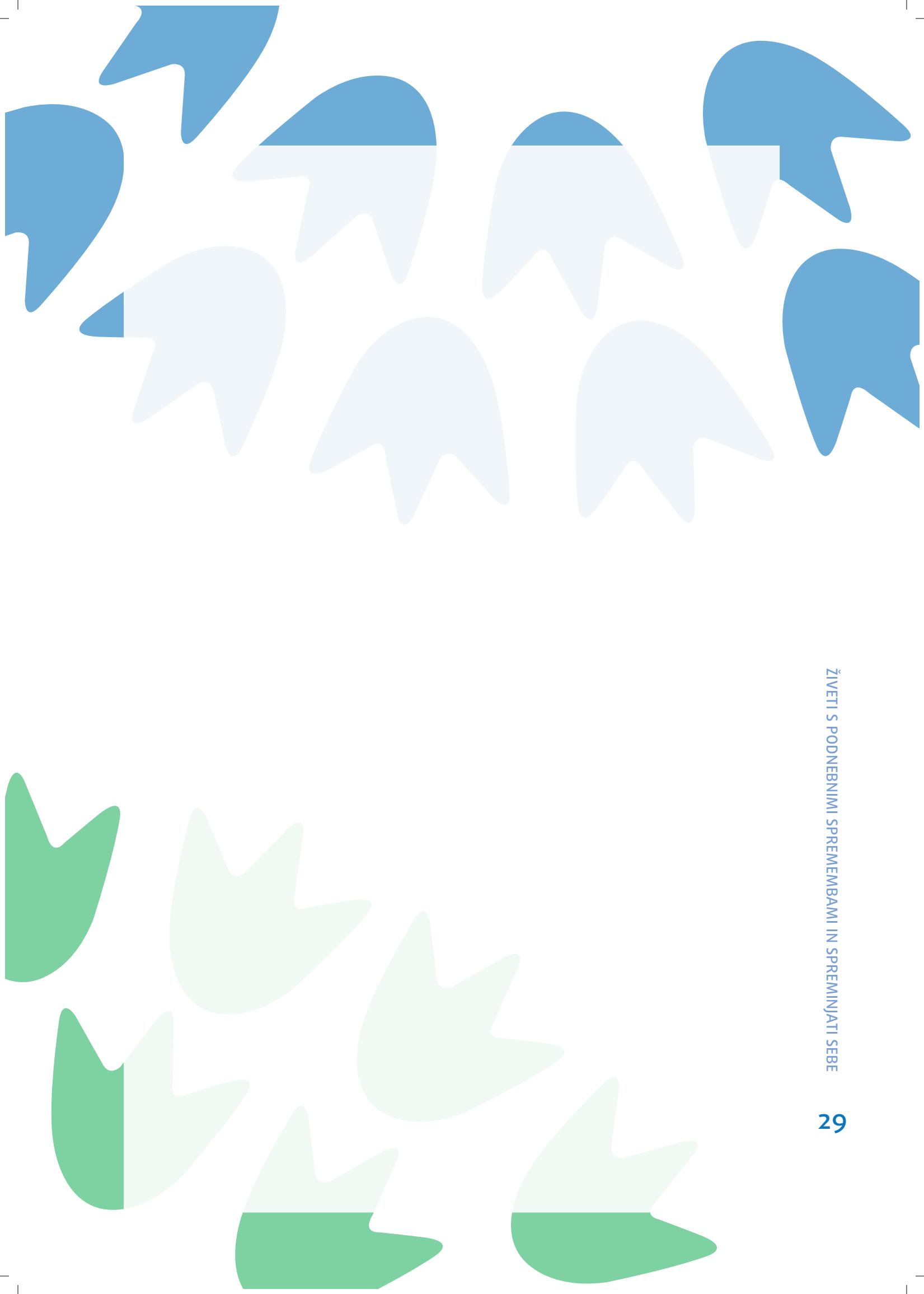
Stare starše povprašaj, kakšne so bile zime takrat, ko so bili oni otroci, in jih naj primerjajo z zimami danes.

Zakaj je tako?

LITERATURA:

Pridobljeno s:

- <https://www.24ur.com/novice/tujina/grelandija-se-tali-veliko-hitreje-kot-so-pricakovali-milijone-ljudi.html>.
- Fošnarič, S., Katalinič, D. (2012). Didaktične usmeritve za izvedbo raziskovalnih in eksperimentalnih dejavnosti predšolskih otrok na področju naravoslovja, Pedagoška fakulteta Maribor.
- Kos, M., Jerman, J. (2012). Izkušnje z živim v zgodnjem otroštvu – pot do znanja in pozitivnega odnosa do narave. V *Ekološka in etična zavest skozi edukacijski odnos do družbe in narave* (str. 99–109). Maribor: Pedagoška fakulteta Univerza v Mariboru in RIS Dvorec Rakičan.
- Katalinič, D. (2009). Projektni pristop poučevanja naravoslovja na področju predšolske vzgoje v projektih Ekošole kot način življenja, str. 161-171. V *Edukacija za trajnostni razvoj, znanstvena monografija*. V: Duh, M. (ur.). Univerza v Mariboru Pedagoška fakulteta, RIS Dvorec Rakičan.
- Papotnik, A., Katalinič, D., Fošnarič, S. (2005). To zmoremo že sedaj, Izotech založba, d.o.o. Maribor.
- Katalinič, E. (2006). Okoljska vzgoja v kurikulumu za vrtce in v prvi triadi devetletke. Maribor: Pedagoška fakulteta.

ŽIVETI S PODNEBNIMI SPREMEMBAMI IN SPREMINJATI SEBE

Avtorji besedila: Dane Katalinič, koordinator za ekovrtce, Samo Fošnarič

Regijski ekokoordinatorji: Andreja Kuder, Greta Kutnjak, Nuša Gantar

Fotografije: Dane Katalinič, Aleksandra Geršak, Snežana Anđel, Frančeska Završnik, Jana Teran

Recenzenta: doc. dr. Martina Rajšp, mag. Evelina Katalinič

Jezikovni pregled: Nada Katalinič

Izdajatelj: Društvo DOVES – FEE Slovenia

Uredila: Dane Katalinič in Dunja Dolinšek (program Ekošola)

Tisk: Birografika BORI, d.o.o.

Naklada: 250 izvodov

Avgust 2020

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

373.2.015.31:502/504
37.091.313:551.588.7

ŽIVETI s podnebnimi spremembami in spreminjati sebe / Dane Katalinič ... [et al.] ;
[fotografije Dane Katalinič ... et al.]. - Portorož : Društvo DOVES - FEE Slovenia, 2020

ISBN 978-961-7111-00-2
1. Katalinič, Dane
COBISS.SI-ID 26232323

